

examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

Nu bij je boek
mijn.examenbundel.nl
Online oefenen, video's en meer

2022|2023

vmbo-gt / mavo

Maatschappijkunde

examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

2022 | 2023

J. van Otterdijk

vmbo-gt/mavo

Maatschappijkunde

mijn.examenbundel.nl

} Slagen zonder examenstress doe je met **Examenbundel**, **Samengevat**, **Examenidoom** en **Zeker Slagen!**
Alles voor je schoolexamens en je centrale examens in je boeken, maar ook online.

**Overzicht
van al je
examenvakken**

**Antwoorden
bij de
oriëntatietoets**

**Video's
en andere
leerbronnen**

**Online
oefenen**

**Inzicht in je
voortgang**

**Quickscan
en nog
veel meer!**

Ga naar mijn.examenbundel.nl en log in op Mijn Examenbundel. Met deze code krijg je toegang tot heel veel (digitale) extra's die bij je bundel horen:

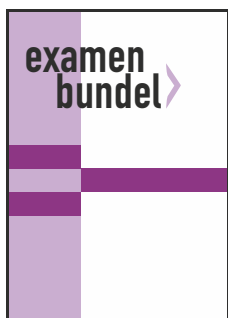
Deze code is uniek en door één persoon te gebruiken. Geldig tot 15 juli 2023.

#ikgazekerslagen

Voorwoord

Met deze **Examenbundel** bereid je je goed voor op het eindexamen en op de schoolexamens. Je oefent met echte examenopgaven. In de uitwerkingen staan de antwoorden met een duidelijke uitleg. Zo weet je precies wat je goed en fout hebt gedaan. !

Gebruik naast deze **Examenbundel** ook het boek **Samengevat** om te leren voor je examen. Hierin vind je een handige samenvatting van alle examenstof.

+

Oefenen met echte examens en duidelijke uitwerkingen

Overzichtelijke samenvatting van de examenstof

Wil je weten op welke datum het centraal examen is?

Ga naar examenbundel.nl/examenrooster voor het actuele examenrooster. Of scan de QR-code:

Namens team **Examenbundel** heel veel succes!

Heb je een vraag of opmerking over deze **Examenbundel**? Ga dan naar examenbundel.nl/contact.

Opmerking

De overheid stelt de regels op voor het examen. Bijvoorbeeld wat de examenonderwerpen zijn, welke hulpmiddelen je mag gebruiken en wanneer het examen is. De auteurs en uitgever hebben deze **Examenbundel** met grote zorg samengesteld. Soms veranderen de regels van de overheid echter of worden er nieuwe afspraken gemaakt over wat die regels betekenen. Raadpleeg daarom altijd je docent of onze website www.examenbundel.nl voor actuele informatie die voor jouw examen van belang is.

Inhoud

- 7 **Stappenplan: oefenen en leren met de Examenbundel en Samengevat**
- 11 **Examentips**
- 14 Centraal examen maatschappijkunde 2023
- 17 Examenprogramma
- 18 Leervaardigheden in het vak maatschappijkunde
- 19 Casus
- 19 Voorbeelden bij de analyse van het maatschappelijk vraagstuk
- 24 Politieke prenten begrijpen
- 27 Beeld- en fotoanalyse

Oriëntatietoets

- 37 Opgaven

Deel 1 Oefenen op onderwerp

1 Politiek en beleid

- 41 Oefenvragen
- 50 Uitwerkingen
- 60 Begrippen

2 Massamedia

- 67 Oefenvragen
- 75 Uitwerkingen
- 79 Begrippen

3 Criminaliteit en rechtsstaat

- 84 Oefenvragen
- 97 Uitwerkingen
- 106 Begrippen

4 Analyse van een maatschappelijk vraagstuk

- 118 Oefenvragen
- 129 Uitwerkingen
- 135 Begrippen

Deel 2a Examens met uitwerkingen

Examen 2021-I

- 139 Opgaven
- 157 Uitwerkingen

Examen 2021-II

- 166 Opgaven
- 185 Uitwerkingen

Examen 2021-III

- 194 Opgaven
- 211 Uitwerkingen

Deel 2b Examen 2022-I

Examen 2022-I

- 223 Opgaven

De antwoorden en uitwerkingen van het examen 2022-I vind je op mijn.examenbundel.nl.

Bijlagen

Cijferbepaling
Onderwerpregister
Internetadressen

Stappenplan: oefenen en leren met de Examenbundel en Samengevat

Je kunt uit drie routes kiezen:

- **Fietspad:** meteen **oefenen per onderwerp**.
- **Voetpad:** eerst **leren per onderwerp** uit het boekje Samengevat.
- **Snelweg:** direct **een heel examen maken**, te beginnen bij de oriëntatietoets.

Je kent jezelf het best. Kies dus de route die het best bij je past.

Meteen oefenen per onderwerp

Vraag: welk onderdeel ken ik al goed en ga ik eerst oefenen?

Pak de **Examenbundel**.
Bekijk de inhoudsopgave.
Kies een onderwerp en maak drie oefenopgaven over dit onderwerp.

1

2

Welk cijfer - schat je - heb je gehaald voor deze gemaakte oefenopgaven? (tussen 1-10)

Kijk je werk **zorgvuldig** na met behulp van de uitwerkingen bij dit onderwerp.
Snap je het gegeven antwoord?
Leer het! Herhaal dan vraag en antwoord zonder tekstboek erbij!

3

4

Is het cijfer dat je jezelf gegeven hebt oké? Vraag: wat ging goed, wat ging minder?

Pak het boekje **Samengevat** en ga verder via het **Voetpad** om je kennis over dit onderwerp aan te vullen en te herhalen.

5

Na voldoende oefenen met verschillende onderwerpen volgens dit 5-stappenplan ga je verder via de **Snelweg**.

Voetpad

Eerst leren per onderwerp

Vraag: welk onderwerp ga ik eerst doen?

Pak het boekje **Samengevat**.
Kies uit de inhoudsopgave
het onderwerp (hoofdstuk)
waar je mee wilt beginnen.

Beslis nu welk deel uit **Samengevat**
je intensief gaat bestuderen en leren.
Bekijk nummer 4 van de examentips
hierna om te weten waar je dan op
moet letten.

Ga verder via het **Fietspad**.
Volg de stappen 1 t/m 5.

1

2

3

4

5

Bestudeer **aandachtig** de
inhoudsopgave van het
door jou gekozen hoofdstuk.
Dit is een soort kapstok
waaraan kennis blijft hangen,
ook in jouw geheugen.

Als je denkt dat je de stof van het
onderwerp voldoende beheerst,
ga je deze **toepassen** door
oefenopgaven te maken.

Beheers je de examenonderwerpen voor het grootste deel al?
Dan kun je ook in plaats van het **Fietspad**, meteen de **Snelweg** nemen.

It's up to you!

Snelweg

Direct een heel examen maken

Pak de **Examenbundel**,
onderdeel **oriëntatietoets**.
Lees eerst alle opgaven
snel en globaal door (skimmen).

1

2

Welk cijfer - schat je - zou je
halen als je nu de
oriëntatietoets zou maken?

3

Lager dan een 6?
Neem eerst het **Fietspad**.
Dus per onderwerp oefenen.

6 of hoger?
Je kunt de oriëntatietoets
direct gaan maken!

4

Kijk de oriëntatietoets **zorgvuldig** na met behulp
van de uitwerkingen op mijn.examenbundel.nl.
Klik daarna door naar het studieadvies.

5

Ga op basis van het studieadvies
verder met **oefenen** per onderwerp
via het Fietspad.

5

Ga op basis van het studieadvies
verder met **leren** per onderwerp via
het Voetspad.

Je kán het!!!

Je bent nu klaar om oude examens te maken uit de **Examenbundel**.
Oefenen, oefenen, oefenen!

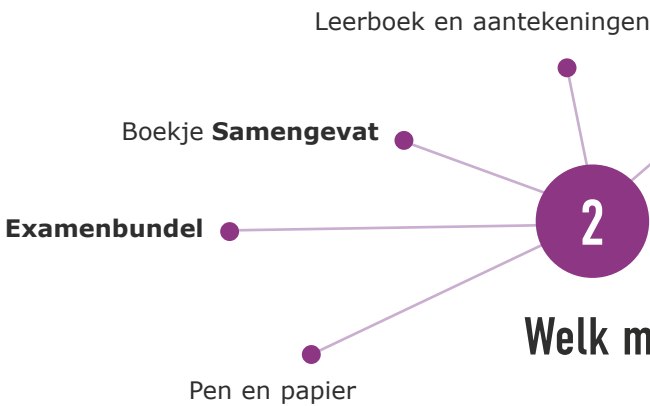
Examentips

Van plannen tot goed slapen, van actief lezen tot een opgeruimde werkplek. Alles waar je aan moet denken als je gaat leren voor je examen vind je op de volgende pagina's.

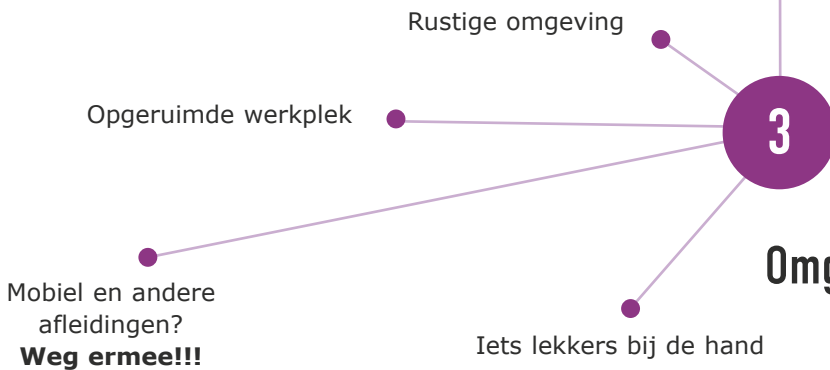

Maak een planning

Examen tips

Welk materiaal?

Omgeving

Hoe te leren?

4

- 3 x 1 uur is beter dan 1 x 3 uur
- 1 x actief lezen is 100 x beter dan 2 x doorlezen
- Herhaal het geleerde regelmatig!
- Een week later:
herhaal alles **zonder** tekstboek
- Oefenen, oefenen, oefenen!
Ook al snap je alles

Zorg goed voor jezelf!

5

- Goed slapen = leren met de ogen dicht
- Beter 's avonds iets langer doorleren, dan heel vroeg opstaan
- Beloon jezelf met iets leuks / iets lekkers
- Regelmatig pauzes nemen + **NIKS** doen
- Stop! Vergelijk jezelf niet met klasgenoten!

Centraal examen maatschappijkunde 2023

De onderwerpen

Het centraal schriftelijk examen 'maatschappijkunde' heeft betrekking op twee kerndelen 'Politiek en beleid' en 'Criminaliteit en rechtsstaat'. Over deze kerndelen worden verschillende vragen gesteld. Bij elk kerndeel hebben een of meer vragen betrekking op het kerndeel 'Leervaardigheden in het vak maatschappijkunde'. In het eindexamen zijn ook vragen opgenomen over de analyse van het maatschappelijk vraagstuk. Daarin moet je een maatschappelijk vraagstuk analyseren door verbanden te leggen op een manier die je bij maatschappijkunde hebt geleerd. Omdat daarin ook vragen staan die kennis van massamedia vereisen, hebben we in deze bundel ook vragen over massamedia opgenomen.

Het examen maatschappijkunde zelf

Op het examen krijg je twee boekjes: het bronnenboekje en het vragenboekje. Het bronnenboekje bestaat uit de bronnen waarover vragen worden gesteld. De bronnen bevatten vaak fragmenten van teksten uit kranten. In enkele gevallen gaat het om tabellen, figuren en politieke prenten (cartoons). Het aantal bronnen varieert. In het vragenboekje staan ongeveer achtenveertig vragen. Er zijn open vragen en meerkeuzevragen. De bronnen en de vragen gaan over de kerndelen 'Politiek en beleid' en 'Criminaliteit en rechtsstaat'. Het examen duurt maximaal twee uur.

Bepaling van je cijfer en de normering van het examen

Voor ieder goed antwoord krijg je een of meer punten. Dat staat precies beschreven in het correctievoorschrift dat is vastgesteld door het College van Examens (CvE). Je examen wordt eerst nagekeken door je eigen docent. Daarna kijkt een docent maatschappijkunde van een andere school je examen na. Samen bepalen ze het aantal behaalde punten.

Het CvE bepaalt vervolgens de norm afhankelijk van de landelijke resultaten voor het examen. Die norm geeft aan welk cijfer je krijgt bij de behaalde punten.

Vorbereiding voor het examen

Voor een goede voorbereiding op het examen zijn twee zaken belangrijk:

- Je moet voldoende kennis hebben van de onderwerpen in de kerndelen 'Politiek en beleid' en 'Criminaliteit en rechtsstaat'.
- Je moet de vaardigheden die in het examenprogramma voorgeschreven zijn, voldoende beheersen.

Vorbereiding op het examen met deze bundel

Om jezelf goed voor te beiden op het examen volgen hier enkele tips.

- Maak de oefenvragen in deze bundel. Je kunt dan voor jezelf bepalen of je die vragen goed kunt beantwoorden. Kijk daarna ook goed naar de uitwerkingen.
- Maak de examens maatschappijkunde 2021-I, 2021-II en 2021-III achter in deze bundel. Je krijgt dan een goed inzicht in wat je al weet en kunt.
- Houd de media bij over maatschappelijke en politieke onderwerpen. Dat kun je doen door regelmatig een landelijk kwaliteitskrant te lezen, zoals *de Volkskrant*, het *NRC Handelsblad* of de *Trouw*. Je kunt daarnaast eventueel een regionale krant lezen. Kijk ook regelmatig naar het *NOS*-journaal of naar het *RTL 4*-journaal en/of luister naar het journaal op *Radio1*.
- Op www.nu.nl of op teletekst vind je ook veel handig nieuws. Wees voorzichtig met nieuws via bijvoorbeeld Facebook, Instagram of Snapchat. Deze bronnen bevatten veel nepnieuws.

Gebruik woordenboek Nederlands bij het examen

Bij het maken van het schriftelijk examen mag je een eendelig verklarend woordenboek Nederlands gebruiken. Je mag in plaats hiervan ook gebruikmaken van een woordenboek Nederlands – vreemde taal, bijvoorbeeld naar je eigen thuistaal.

Maak gepast gebruik van een woordenboek. Het kan een nuttig hulpmiddel zijn bij een enkel woord of begrip, maar veelvuldig opzoeken kan leiden tot tijdnood. Bovendien geeft een woordenboek soms een andere beschrijving van een begrip dan er in de kerndelen van maatschappijkunde wordt gebruikt. Alleen de formulering van begrippen zoals omschreven in leerboeken maatschappijkunde zijn geldig.

Overige hulpmiddelen

Naast het woordenboek Nederlands zijn ook andere hulpmiddelen toegestaan. Ze zijn bij de beantwoording van de vragen voor maatschappijkunde niet direct van belang. Het gaat dan om schijfmateriaal zoals tekenpotlood, liniaal, passer en een rekenmachine.

Wat voor vragen kun je verwachten op het examen?

Er zijn verschillende typen vragen. Hier volgen een aantal mogelijkheden:

- Begripsvragen. Aan de hand van een bron (tekst, tabel, figuur of politieke prent) laat je zien wat je weet van de kerndelen 'Politiek en beleid' en 'Criminaliteit en rechtsstaat'. Zo kan je bijvoorbeeld gevraagd worden een cartoon of tabel uit te leggen.
- Argumentenvraag. Er wordt een situatie beschreven waarin je een bepaald standpunt moet innemen of je moet één of meer argumenten voor en/of tegen het standpunt noemen. Soms moet je in een tekst argumenten vóór of tegen een bepaald standpunt aanwijzen.
- Standpuntvraag. Je kunt zelf een standpunt innemen en daarbij argumenten formuleren of aanwijzen.
- Afwegingsvraag/betoogvraag. Je kunt argumenten tegen elkaar afwegen en op basis daarvan tot een eigen standpunt komen. Je moet daarbij zowel argumenten vóór als tegen beoordelen. Belangrijk is dat je goed aangeeft waarom je tot een keuze bent gekomen.

Analyse van een maatschappelijk vraagstuk

Een onderdeel van het examen is de analyse van een maatschappelijk vraagstuk. Bij dit onderdeel moet je laten zien dat je een actueel maatschappelijk vraagstuk kunt analyseren vanuit verschillende invalshoeken. Er wordt je bijvoorbeeld gevraagd om aan te geven waarom er sprake is van een maatschappelijk vraagstuk, hoe allerlei groepen en ook de overheid betrokken zijn bij het vraagstuk en/of hoe politieke partijen erover denken. Bij de analyse van het maatschappelijk staan ook vragen over de rol van de media.

Vraagformuleringen zoals je die kunt verwachten

- Welke ... / Wat houdt ... / Wat is ... / Wat wordt bedoeld met ...
- Noem (geef) twee kenmerken (argumenten) ...
- Door welke ... Licht je antwoord toe.
- Verklaar ... / Beschrijf ...
- Beredeneer ... (de stappen van een redenering moeten worden beschreven)
- Beargumenteer ... (de argumenten voor een stelling/positie moeten worden gegeven)
- Leg uit dat (hoe/welke) ...

examenbundel >

vmbo-gt / mavo **Nederlands**
vmbo-k **Nederlands**
vmbo-gt / mavo **Engels**
vmbo-gt / mavo **Duits**
vmbo-gt / mavo **Frans**
vmbo-gt / mavo **Economie**
vmbo-gt / mavo **Maatschappijkunde**
vmbo-gt / mavo **Geschiedenis**
vmbo-kgt **Aardrijkskunde**
vmbo-gt / mavo **Wiskunde**
vmbo-gt / mavo **Nask 1**
vmbo-gt / mavo **Nask 2**
vmbo-gt / mavo **Biologie**

samengevat }

vmbo **Nederlands 2F**
vmbo **Rekenen 2F**
vmbo-kgt **Economie**
vmbo-kgt **Maatschappijkunde**
vmbo-gt / mavo **Geschiedenis**
vmbo-kgt **Aardrijkskunde**
vmbo-kgt **Wiskunde**
vmbo-gt / mavo **Nask 1**
vmbo-gt / mavo **Nask 2**
vmbo-kgt **Biologie**

Tips, tricks en informatie die jou helpen bij het slagen voor je eindexamen vind je op examenbundel.nl! Nog meer kans op slagen? Volg ons ook op social media. #geenexamenstress

examenidoom + examenbundel + samengevat + zeker slagen! = #geenexamenstress

examenidoom

vmbo **Engels**
vmbo **Duits**
vmbo **Frans**

zeker slagen!

voor vmbo, havo én vwo

